

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСНИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Кошова В.Ю.

студентка

Вінницького торговельно-економічного інституту

Київського національного торговельно-економічного університету

Богацька Н.М.

кандидат економічних наук, доцент,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

У даній науковій роботі порушено проблему управління ресурсним потенціалом на підприємстві та проаналізовані відомі на сьогодні основні напрямки підвищення ефективності в управлінні ресурсним потенціалом, визначено основне завдання підвищення ресурсного потенціалу шляхом взаємодії основних структурних елементів ресурсного потенціалу: основних засобів підприємства, оборотних коштів та трудових ресурсів, що забезпечують виробничий процес та управління на підприємстві. Дискусійним залишається питання про створення нових шляхів та напрямків, за допомогою яких можливо було б підвищити ресурсний потенціал на підприємствах нашої країни.

Ключові слова: потенціал, ресурси, розвиток, підприємство, ефективність.

Постановка проблеми. Безумовно головною ціллю існування будь-якого підприємства є отримання максимально можливого прибутку від реалізації продукції (послуги) при мінімальних затратах на її виробництво. В основі досягнення даної цілі передусім лежить бажання керівного складу підприємства набути унікальних навичок управління ресурсним потенціалом свого підприємства та шляхів підвищення ефективності його використання. На сьогоднішній день проблема підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства набуває особливого значення в зв'язку з випередженням темпів витра-

чання матеріальних ресурсів, порівняно з темпами виробництва продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженням проблеми підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства займалися зокрема: О.В. Ареф'єва, С.О. Гуткевич, Б. Пасхавер, Е. Фігурнов, І.О. Бланк, В.М. Колот, І.О. Чорна, А.О. Познанська, Н.С. Краснокутська, Т.О. Мокроусова, В.Є. Новицький, І.М. Писаревський та інші.

У більшості праць відзначається важливість вивчення проблем ефективності управління потенціалом і вказується на існування значних розходжень

у визначенні самого поняття потенціалу, його сутності, складу та співвідношення з іншими категоріями. Однак постійний розвиток науково-технічного прогресу, кардинальні зміни у законодавстві, загострення конкурентної боротьби на світових та вітчизняних ринках збуту, підвищення вимог споживачів до якості продукції та інші чинники вимагають подальшої розробки науково-практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності господарської діяльності вітчизняних промислових гігантів [1, с. 87].

Метою статті є визначення основних напрямків підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств.

Виклад основного матеріалу. Ресурсний потенціал грає важливу роль для ефективної роботи підприємства, оскільки він є засобом

Рис. 1. Структурна модель ресурсного потенціалу підприємства

для отримання максимального прибутку і підвищення конкурентоспроможності. В етимологічному значенні термін «потенціал» – це засоби, запаси, джерела, які є в наявності та можуть бути мобілізовані, приведені до руху, використані для досягнення певних цілей, здійснення плану, вирішення якоїсь задачі, можливості окремої особи, суспільства, держави у певній області [2, с. 270].

Дослідження свідчать, що ресурсний потенціал – економічна категорія, що поєднує в єдине ціле всі елементи виробничих ресурсів підприємства (району або іншого регіону) і відображає можливості даного об'єкту у випуску продукції та деяких інших питаннях [3, с. 290].

Загалом, ресурсний потенціал підприємства досить складна економічна категорія, яка містить в собі багато складових, на основі яких була побудована структурна модель ресурсного потенціалу підприємства, представлена на рис. 1 [5, с. 170].

Ресурсний потенціал підприємства характеризується сукупністю якостей системи взаємопов'язаних ресурсів та їх мобілізацією в умовах розвитку, досягнення конкурентних переваг з урахуванням впливу зовнішнього середовища. Він бере участь у створенні продукції, яка є головним результатом виробничої діяльності підприємства, а її реалізація забезпечує прибуток як кінцеву мету підприємства. Продукція є результатом втілення ресурсів у ресурсний потенціал, обумовлює його, оскільки вона забезпечує відтворення виробництва. Оновлення продукції та технології її виробництва залежить від інноваційних перетворень на підприємстві. Впровадження нової продукції означає приріст обсягів виробництва, економію від зниження собівартості, зростання чистого прибутку. Чим вище науковий і технологічний рівень ресурсного потенціалу і ступінь його використання, тим потужніша матеріально-технічна база підприємства, більше можливостей для впровадження інновацій, вдосконалення та збільшення масштабів виробництва [4, с. 135].

Підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом, забезпечення його раціонального використання значною мірою пов'язано з проведенням якісних змін у складі ресурсів і з підвищенням ефективності в їх управлінні. Завдання підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом полягає насамперед у вдосконаленні використання й управління ресурсами підприємства та в підвищенні їхньої цілісності, яка проявляється у тісному взаємозв'язку (рис. 1). Ресурсам підприємства повинен бути притаманний відповідний спектр функціональних характеристик, на основі яких має забезпечуватись компенсація їх дефіцитних властивостей. Важливе значення у підвищенні ефективності управління ресурсним потенціалом підприємств має управління матеріальними ресурсами (основними фондами й оборотними засобами). Політика управління основними засобами підприємства передбачає постійне здійснення перегляду наявного складу основних засобів і порівняння його з отриманими фінансовими результатами. При цьому використо-

вується порівняння з попередніми роками і визначається, за якої політики і структури виробничих фондів підприємство працювало найрентабельніше. Після цього визначаються шляхи оптимізації складу виробничих фондів. Для визначення основних напрямів оптимізації складу основних засобів підприємства необхідно враховувати потребу в основних засобах за окремими групами основних фондів (виробничі будинки і приміщення; машини й обладнання, що використовуються у виробничому процесі; машини й обладнання, що використовуються у процесі управління виробничою діяльністю) [5, с. 167].

Важливою передумовою для створення програми заходів щодо підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства є визначення та проінформованість про поточний стан його виробничої потужності і пропонують використовувати коефіцієнт мобільності основних засобів. Він є узагальнюючим показником активної частини основних засобів, які напряму впливають на виробничу потужність підприємства. Тобто чим вищий рівень мобільності основних засобів, тим вищий буде рівень виробничої потужності підприємства.

Однією з головних ознак підвищення рівня ефективного використання основних фондів підприємства є збільшення обсягів виробництва продукції. У свою чергу, обсяги виробництва продукції за наявної та незмінної кількості обладнання залежать: по-перше, від ефективності використання фонду робочого часу впродовж зміни, доби, місяця тощо, тобто від екстенсивності їх використання; по-друге, від повноти використання можливостей обладнання з погляду його часової, добової, місячної виробничих потужностей.

Таким чином, зазвичай виділяється два основних напрями підвищення ефективності використання основних фондів, таких як: інтенсивні та екстенсивні.

До інтенсивних напрямів підвищення ефективності використання основних засобів можна віднести:

- 1) механізація та автоматизація виробництва;
- 2) технічне переозброєння та модернізація;
- 3) удосконалення технологічних процесів;
- 4) скорочення тривалості операційного циклу виробництва;

5) застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом;

6) підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу.

До екстенсивних напрямів підвищення ефективності використання основних засобів можна віднести наступні:

1) скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами та підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання;

2) збільшення кількості машино-змін роботи обладнання та скорочення кількості устаткування, що не працює;

- 3) введення додаткового обладнання [6, с. 214–215].

Отже, можна зробити висновок, що головним критерієм ефективного використання основних

засобів на підприємстві має стати оптимальне співвідношення між кількістю обладнання, коефіцієнтом його завантаження та обсягом замовлень з боку споживачів продукції.

Щодо ефективності використання другої групи ресурсів, то в межах пріоритетних напрямів стратегічної роботи підприємства в сфері управління оборотними коштами, конкретними шляхами підвищення ефективності їх використання є: обґрунтоване встановлення норм і нормативів праці; встановлення прямих постійних взаємозв'язків з постачальниками; зменшення вартості застосовуваних у виробництві сировини та матеріалів на основі придбання їх за оптовими цінами чи заміни дешевшими аналогами; використання відходів у виробництві; уніфікація технології виробництва продукції; інтенсифікація виробничих процесів; перехід до безперервного здійснення виробничих процесів; прискорення обробки партій постачання матеріальних ресурсів; прискорення процесів збуту продукції при застосуванні прогресивних маркетингових технологій; зменшення обсягів дебіторської заборгованості [7, с. 296].

Таким чином, головним критерієм оптимального використання оборотних коштів на промисловому підприємстві є мінімізація витрат пов'язаних із придбанням, транспортуванням та зберіганням сировини, матеріалів, напівфабрикатів та інших видів виробничих запасів, а також мінімізація залишків незавершеного виробництва, готової продукції та дебіторської заборгованості. При цьому головною проблемою для промислових підприємств є необхідність розробки обґрунтованих норм та нормативів за кожним з зазначених елементів. Однак лише за таких умов можна досягти скорочення витрат та прискорення оборотності оборотних коштів [1, с. 88].

Управління використанням оборотних фондів підприємств має здійснюватися на основі врахування особливостей їх формування та витрат на управління ними. Процес управління виробничими запасами підприємства неможливий без врахування запасів готової продукції. У зв'язку з цим основну мету управління запасами підприємств виробництва доцільно трактувати як підтримання такого поточного рівня виробничих запасів і запасів готової продукції, який буде мінімізувати витрати на управління запасами підприємства загалом.

На підприємствах з метою обґрунтування резервів зменшення витрат необхідно створити систему моніторингу витрат, відстеження відхилень їх фактичного рівня від планового. Основною метою створення моніторингу є вдосконалення системи економічного аналізу. Регуляторний моніторинг витрат виробництва, проведений на основі залучення до цієї роботи фахівців різних напрямів діяльності, забезпечить аналіз і прогнозування економічних процесів. Це дасть змогу вдосконалювати методику прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень і методи їх реалізації на основі більш повного та своєчасного аналізу, а також прогнозувати найважливіші пропорції та структурні зміни у витратах

виробництва, виявляти й усувати проблемні місця у відповідній діяльності [8, с. 195].

Вирішальною передумовою підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства є формування ефективної системи мотивації трудових ресурсів. Ефективна система стимулювання високопродуктивної праці, заснована на ринковому мотиваційному механізмі, повинна базуватися на врахуванні основних спонукальних прийомів, які б стимулювали трудовий потенціал до систематичного вдосконалення власної професійної майстерності, підвищення якості його робочої сили, найповнішої реалізації трудової мотивації.

Основними складовими цього процесу мають бути такі п'ять чинників:

- удосконалення внутрішньовиробничих тарифних умов оплати праці;
- удосконалення методів розподілу колективного заробітку з урахуванням трудового внеску члена колективу у кінцевий результат;
- поліпшення стимулювання трудового потенціалу за виконання та перевиконання виробничих завдань;
- запровадження єдиних тарифних сіток для всіх категорій трудового потенціалу;
- удосконалення тарифної системи шляхом встановлення оптимальних співвідношень тарифних ставок залежно від рівня кваліфікації працівників [9, с. 170].

Аналіз зарубіжного досвіду показав, що однією з прогресивних форм організації заробітної плати є запровадження так званого гнучкого тарифу. Сутність гнучких тарифних систем полягає в тому, що в межах кожного кваліфікаційного розряду працівника або посади службовців встановлюється певний діапазон тарифних ставок і посадових окладів. Це дає можливість підвищити ефективність стимулювання працівників у межах того самого розряду або посади без переведення до іншого розряду або на іншу посаду вищої кваліфікації.

Управління ресурсним потенціалом підприємства та прийняття рішень у цьому напрямку неможливе без врахування величезних обсягів інформації, розмір яких безперервно зростає у міру зростання обсягів виробництва продукції. При цьому ефективність управління досягається за рахунок того, наскільки раціонально здійснюються процеси збору, переробки й передачі інформації. Наявність автоматизованої інформаційної системи значно спрощує процес управління потенціалом підприємства і дозволяє вчасно зібрати, відсортувати, обробити необхідну інформацію та прийняти правильне управлінське рішення. Формування комплексної інформаційної системи з використанням сучасних інформаційних технологій повинно стати одним із напрямків підвищення ефективності управління інформаційними ресурсами. При формуванні такої інформаційної системи на підприємствах слід виходити зі специфіки управління та функціонування інформації, об'єктивно необхідної для забезпечення цілеспрямованої діяльності підприємства в цілому.

Тому комплексна інформаційна система повинна відповідати таким вимогам: якість інформації; своєчасність надання; безпека інформації й адаптивність до інформаційних потреб, що змінюються; а також обізнаність персоналу у сучасних інформаційних системах [9, с. 78].

Висновок. Існує багато напрямів підвищення ефективності господарської діяльності, однак більш доцільною є розробка заходів щодо покращення результативності господарювання у розрізі таких видів економічних ресурсів, як: основні засоби, оборотні кошти та трудові ресурси. Критерієм ефективного використання основних засобів підприємства має стати оптимальне співвідно-

шення між наявним парком обладнання та ступенем його завантаженості. В іншому випадку підприємство матиме справу з перевитратами, пов'язаними з утриманням недіючих об'єктів, або із зменшенням прибутку внаслідок задоволення потреб споживачів не повною мірою. Підвищення ефективності використання трудових ресурсів є можливим лише за умови формування якісної системи менеджменту, що в свою чергу передбачає встановлення жорстких вимог до керівників усіх рівнів. Найбільш перспективними напрямками при цьому можуть вважатись – індивідуальний підхід до оцінки потенціалу окремо взятого працівника та постійне підвищення кваліфікації персоналу.

Література:

1. Казачков І.О. Підвищення ефективності використання ресурсів промислового підприємства / Казачков І.О. // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2013. – № 1. – Т. 2. – С. 86–91.
2. Богацька Н. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства в сучасних умовах господарювання / Н. Богацька, О. Швець. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-dotsbogatska-nm-shvetsoiresursne-zabezpechennya-diyalnosti-pidpriemstva-v-suchasnih-umovah-gospodaryuvannya>.
3. Улянченко О.В. Формування та використання ресурсного потенціалу в аграрній сфері: Монографія / Улянченко О.В. – Х.: Харків. НАУ, 2006. – 357 с.
4. Сабадирьова А.Л. Теоретичні основи організації виробничого потенціалу промислового підприємства / А.Л. Сабадирьова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 5. – Т. 1. – С. 134–138.
5. Шаманська О.І. / Основні напрямки підвищення ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства / Шаманська О.І. // Економіка та управління підприємствами. – 2012. – № 6(132). – С. 166–172.
6. Череп А.В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А.В. Череп // Держава та регіони. Сер. «Економіка та підприємництво». – 2009. – № 6. – С. 212–215.
7. Богацька Н.М. Ресурсний потенціал підприємств та проблеми його оцінки. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/57474.doc.htm.
8. Міценко Н.Г. / Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання / Міценко Н.Г., Кумечко О.І. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.9. – С. 193–198.
9. Гунченко О.В. Ресурсний потенціал та умови його формування в сільськогосподарських підприємствах / О.В. Гунченко // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Сталий розвиток економіки» № 5. – 2011. – С. 75–80.

ОСНОВНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ

Кошечая В.Ю.

студентка

Винницкого торгово-экономического института

Киевского национального торгово-экономического университета

Богацкая Н.М.

кандидат экономических наук, доцент,

Винницкий торгово-экономический институт

Киевского национального торгово-экономического университета

В данной научной работе поднята проблема управления ресурсным потенциалом на предприятии и проанализированы известные на сегодня основные направления повышения эффективности в управлении ресурсным потенциалом, определена основная задача повышения ресурсного потенциала путем взаимодействия основных структурных элементов ресурсного потенциала: основных средств предприятия, оборотных средств и трудовых ресурсов, которые обеспечивают производственный процесс и управление на предприятии. Дискуссионным остается вопрос о создании новых путей и направлений, с помощью которых можно было бы повысить ресурсный потенциал на предприятиях нашей страны.

Ключевые слова: потенциал, ресурсы, развитие, предприятие, эффективность.

MAIN DIRECTIONS OF INCREASING THE EFFICIENCY OF MANAGEMENT BY RESOURCE POTENTIAL OF THE ENTERPRISE

Koshova V.U.

Student

*Vinnitsia Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics*

Bogatska N.M.

Ph. D. in Economics

*Vinnitsia Institute of Trade and Economics
of Kyiv National University of Trade and Economics*

There are raised the problem of managing resource potential at the enterprise in this scientific work and the main directions of increasing efficiency in resource potential management are analyzed. The main task of increasing the resource potential is determined by interaction of the main structural elements of the resource potential: capital assets of the enterprise, working capital and labor resources, provide production process and management at the enterprise. The question of creating new ways and directions with which it would be possible to increase the resource potential at the enterprises of our country is still debatable.

Keywords: potential, resources, development, enterprise, efficiency.

УДК339.9(075.8)

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ТА СТРАТЕГІЇ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА СВІТОВОМУ РИНКУ ПРОДУКЦІЇ АПК

Краснодєд Т.Л.

кандидат економічних наук, доцент,

Таврійський державний агротехнологічний університет

В статті виявлено об'єктивну необхідність дослідження результатів експортно-імпоротної діяльності України. Розраховано торговельне сальдо по групам товарної продукції як основний показник зовнішньоекономічної діяльності країни. Виявлено характер експортно-імпортних тенденцій. Проведено прогноз результатів торговельної діяльності України на найближчу перспективу. Водночас розглянуто резерви удосконалення експортно-імпоротної структури аграрно-продовольчої продукції. Запропоновано напрями розробки раціональної стратегії нарощування експортного потенціалу України в контексті підвищення її конкурентоспроможності на світовому ринку продовольства.

Ключові слова: зовнішня торгівля, світовий ринок, товарна структура, експорт, імпорт, сільськогосподарська продукція, продовольча продукція, конкурентоспроможність, торгове сальдо.

Постановка проблеми. В контексті міжнародної економіки важливим предметом дослідження є зовнішня торгівля та експортно-імпортні операції. Водночас у сфері агропромислового комплексу України досить актуальною тематикою для дослідження є аналіз товарно-експортної структури сільськогосподарської та продовольчої продукції, оскільки являється необхідною умовою для розробки раціональної стратегії нарощування експортного потенціалу України на світовому ринку аграрно-продовольчої продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних економістів-міжнародників та аграрни-

ків основи зовнішньої торгівлі та особливості формування експортно-імпоротної структури агропродовольчої продукції досліджували: О. О. Гаркуша (виявляв ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств); К. Д. Заєць (вивчав проблеми державного регулювання виробництва та проблеми підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції); Ю. Л. Зборовська (аналізувала конкурентоспроможність продукції як умову нарощування експортного потенціалу); В. О. Луценко (розробляв заходи підвищення ефективності експортних операцій промислового підприємства); І. В. Рубан (обґрунтовував стратегію розвитку ЗЕД